

Kimberleyprocessen

ur civilsamhällets perspektiv

Karoline Wikström Nilsson

Mänskliga rättighetsstudier

Hösten 2011

Handledare: Andreas Tullberg

Abstract

This study examines whether the Kimberley process has succeeded to halt the spread of conflict diamonds to promote civil conflicts as well as if the Kimberley process has succeeded to prevent human rights violations related to the diamond industry. The purpose of this study is to clarify whether the Kimberley process needs to be improved and whether the Kimberley process may precede as a model to inhibit conflict funding from other natural resources. Several actors opinions from civil society have been studied and compared in order to achieve a fair answer to the thesis. According to the theoretical perspective there are several different opinions about the Kimberley process. These are being presented in the treatise. In the conclusion of the study it is concluded that there are mixed opinions about the Kimberley process and its success. At last reasons to these mixed opinions are discussed.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Förkortningar.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Kimberleyprocessen.....	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	7
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Teori	8
1.5 Metod och litteratur.....	8
1.6 Disposition	10
2 Påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter samt MR	11
3 Huruvida kimberleyprocessen uppnått dess syfte.....	16
4 Kimberleyprocessens efterlevnad, styrkor och svagheter.....	20
5 Ansvar och krav	24
6 Kimberleyprocessen i relation till andra naturresurser	28
7 Avslutning	30
7.1 Slutsats	30
7.2 Avslutande diskussion.....	32
Referenser	33
Litteratur	33
Webbsidor och pdf-länkar.....	34

Förkortningar

AI	Amnesty International
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative
FN	Förenta Nationerna
GF	Generalförsamlingen
GW	Global Witness
MR	Mänskliga Rättigheter
KP	Kimberley Process
KPCS	Kimberley Process Certification Scheme
NGO	Non Governmental Organization
PAC	Partnership Africa Canda
RJC	Responsible Jewellery Council
SR	Säkerhetsrådet
WDC	World Diamond Council
WGS	Working Group on Statistics
WGDE	Working Group on Diamond Experts

1 Inledning

1.1 Kimberleyprocessen

Flera av Afrikas länder har i årtionden präglats av fruktansvärda krig och konflikter vilka innefattat brott mot mänskliga rättigheter, korruption, slaveri och fattigdom. Kontinentens diamantresurser har varit en betydande och bidragande faktor till dessa krig. Detta eftersom att diamantresurserna har utnyttjats av rebelliska rörelser till att finansiera kriget med vapen och dylikt. Följaktligen har kriget blivit mer långdragna och förskräckliga jämfört med vad de kunde ha blivit utan den illegala exploateringen av diamanter.¹ Detta fenomen har resulterat i utvecklingen av begreppet *konfliktdiamanter*. Den krigsfinansierande handeln av illegala konfliktdiamanter (Blood Diamonds) fick så småningom stor uppmärksamhet av flertalet Non-Governmental Organizations (NGO:er) som uppmanade till att den illegala diamanthandeln måste stoppas för att få krig och brott mot mänskliga rättigheter att upphöra. Förenta Nationernas (FN:s) sanktioner och embargo hade inte gett tillräcklig effekt på situationen i flertalet av Afrikas konfliktdrabbade länder såsom Sierra Leone, Kongo och Angola. Därför krävdes nya krafttag.²

Följaktligen inleddes i den Sydafrikanska staden Kimberley, maj år 2000, diskussioner mellan stater, industrier och NGO:er om hur man skulle få diamanthandelns finansiering av krig att upphöra. Detta resulterade i instiftandet av *the Kimberley Process* (KP) samt *the Kimberley Process Certification Scheme* (KPCS).³

Kimberleyprocessen är ett avtal mellan stater, industrier och NGO:er som syftar till att stoppa den illegala handeln av konfliktdiamanter. Kimberleyprocessen utgörs av 75 medlemsstater som ansvarar att tillsammans med industrier och civilsamhället implementera de åtgärder som KPCS anför. Två framträdande NGO:er, Partnership Africa Canada (PAC) och Global Witness (GW), representerar civilsamhället. World Diamond Council (WDC) representerar

¹ Smillie, *Blood on the Stone, Greed Corruption and War in the Global Diamond Trade*, London, 2010. s. 4, 17, 25.

² Smillie, *Blood on the Stone, Greed Corruption and War in the Global Diamond Trade*, London, 2010. s. 168, 169.

³ http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html 15/12 2011.

undertecknade företag. Både Partnership Africa Canada, Global Witness och World Diamond Council har haft stora roller i utvecklingen av KP och KPCS samt dess framskridande arbete.⁴

KP styrs genom ett roterande ordförandeskap där medlemsländerna får turas om att ha ordförandeposten. Medlemsländer, civilsamhället och WDC träffas två gånger om året vid fulltaliga möten. Därutöver träffas aktörer regelbundet inom arbetsgrupper och kommittéer. Implementering av KPCS övervakas genom NGO-rapporter, statistiska rapporter och årliga rapporter.⁵ Mycket av arbetet inom KP sker även i form av volontärarbete. En viktig aspekt av KP:s uppbyggnad är att beslutsfattande endast sker med 100% konsensus mellan medlemsländerna.⁶

KPCS lanserades år 2003 efter många förhandlingar mellan medlemmar inklusive delaktighet från Förenta Nationerna (FN) och dess generalförsamling (GF) samt säkerhetsråd (SR). Samma år började medlemsstaterna att implementera schemats åtgärder. KPCS framhåller rekommendationer som syftar till att stoppa illegala konfliktdiamanter från att inträda den legala marknaden för diamanter. Stater som inträder i KP måste vidta åtgärder i enlighet med KPCS för att få det certifikat som försäkrar att deras diamanter är konfliktfria. De åtgärder som KPCS kräver innefattar bland annat nationell lagstiftning inom stater, säkerhetskontroller för import och export samt kontroller inom industrier. Vidare påbjuder KPCS även att statistik för diamanthandeln ska vara tillgängligt offentligt. Dessutom får endast medlemsstater göra affärer med varandra.⁷ Detta medlemskap är dock frivilligt. Men allt eftersom branschens mest betydelsefulla stater ansluter sig till avtalet, tvingas majoriteten att följa efter för att inte exkluderas från marknaden.

Medlemmarna i KP uttrycker själva att KPCS är ett unikt, effektivt, konfliktförebyggande verktyg som främjar fred och säkerhet. Detta eftersom KP och KPCS uppnått betydande resultat på relativt kort tid. KPCS har bidragit till minskad handel av illegala konfliktdiamanter samt ökad handel av legal, certifierad handel av konfliktfria diamanter. Enligt KP:s hemsida utgör handeln av illegala konfliktdiamanter idag endast 1% av marknaden till skillnad från på 1990-talet då handeln av illegala konfliktdiamanter utgjorde

⁴ http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html 15/12 2011.

⁵ http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html 15/12 2011.

⁶ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 3.

⁷ http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html 15/12 2011.

cirka 15% av marknaden. Detta har även bidragit till stärkandet av ekonomisk utveckling i instabila stater samt till ökad välfärd. Trots dessa framsteg som KP och KPCS gjort för diamanthandeln och dess aktörer kan KP och KPCS förbättras samt ge ännu bättre resultat. Detta påvisar flera NGO-rapporter samt Kimberley Processens *Third Year Review*.⁸

1.2 Syfte och frågeställning

Denna studie söker att ta reda på civilsamhällets olika aktörers åsikter om Kimberleyprocessen. Detta i syfte att åstadkomma ett rättvist svar för hur KP påverkat diamanthandeln och mänskliga rättigheter. Studien redovisar vad KP, enligt civilsamhällets aktörer, har gett för påverkan på handeln av illegala konfliktdiamanter samt hur mänskliga rättigheter påverkats i konfliktdrabbade länder. Studien svarar även på huruvida KP har uppnått den effekt som processen syftar till samt varför eller varför den inte har det. Civilsamhällets olika aktörers åsikter om Kimberleyprocessens efterlevnad samt starka respektive svaga egenskaper studeras även. Dessutom analyseras civilsamhällets olika aktörers uppfattningar om vad KP ställer för krav samt på vem eller vilka dessa krav ställs på. Slutligen granskas även Kimberleyprocessens potentiella förmåga att tillämpas för att förhindra konfliktfinansiering genom handel av andra naturresurser.

Syftet med denna studie är att söka svar på hur KP, enligt olika aktörer, har påverkat handeln av illegala konfliktdiamanter och MR för att se om förhållandena i konfliktdrabbade länder möjligtvis har förbättras i relation till detta initiativ. Analysen av ett flertal olika aktörers åsikter förbättrar förutsättningarna för ett rättvist och realistiskt svar. Idén till denna studie väcktes av inspiration från filmen *Blood Diamond* som i slutet informerar om instiftandet av KP. Detta skapade intresse till att ta reda på vad KP faktiskt har gett för resultat och skillnad för diamanthandeln och diamantproducerande- samt konfliktdrabbade länder. Men intresse har även funnits i att se vad stater och företag har åtagit sig för ansvar samt vad KP kräver av olika aktörer. En analys av Kimberleyprocessens resultat påvisar även vilken potential dess instiftande har som föredöme för liknande processer och konflikter om övriga naturresurser.

⁸ http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html 15/12 2011.

1.3 Avgränsningar

Denna studie lägger inte någon större tonvikt på begreppsanalys. Somliga begrepp förklaras dock kortfattat för läsare som inte är förtrogna med ämnet. Studien innefattar heller inte någon längre diskussion om ansvarsutkrävande. Trots att ansvarsutkrävande är mycket intressant att diskutera har det inte varit målet för denna studie och därför har inte något större utrymme lämnats till det. Intressant för ämnet kan även vara att i större perspektiv diskutera KP och andra handelsavtal i förhållande till varandra samt jämföra dessa. Detta har dock inte heller gjorts på grund av att det skulle gjort denna studie allt för omfattande. I syfte att precisera och smalna av studien har istället ett antal olika aktörer valts att jämföras gällande hur deras attityder till KP ser ut. Samtliga aktörer som jämförts tillhör civilsamhället. Även detta är i syfte att avgränsa studien. Följaktligen omfattas inte industri- och företagsrepresenterande aktörer av studien.

1.4 Teori

Utgångsteorin för denna studie är att det finns olika åsikter om KP. Detta baserat på flertalet källor och ståndpunkter som behandlar temat. Trots detta existerar inte avsevärt mycket information och litteratur om just KP. Detta eftersom temat är relativt nytt och inte särskilt utvecklat. Analysen i denna studie söker, trots detta, att på ett objektivt sätt återge olika ståndpunkter hos olika aktörer. Artiklar och rapporter från NGO:er utgör en större del av det material som gett intryck till uppsatsen. NGO:er är även de största kritikerna till KP. Det råder dock blandade synsätt hos olika författare. Alla aktörer och författare är inte överens då det råder olikheter mellan dessa. Dock dominerar teorin av många likheter hos olika aktörer och författare.

1.5 Metod och litteratur

Denna studie och dess frågeställning har framtagits med hjälp av litteraturanlys på diverse artiklar, böcker och NGO-rapporter. Urvalet av dessa har baserats på KP som tema och fokus. I sökandet av material användes främst nyckelord som: ”Kimberley Process”, ”Blood Diamonds” och ”Human Rights”. Viktiga ståndpunkter från varje granskad källa har sedan sammanställts till slutgiltiga och relativt tydliga svar som reflekterar olika författares åsikter om KP. De granskade aktörernas ståndpunkter har sedan jämförts och sammanställts i en slutsats. Informationen om olika aktörers uppfattningar har sammanställts under olika

delfrågor. Detta i syfte att tydligt kunna göra jämförelser, se likheter och olikheter mellan olika aktörer samt för att se vilka författare som tagit ställning till respektive delfrågor. Slutligen har en resultatdiskussion gjorts.

Analysen i denna studie innefattar inget större fokus på begrepp och begreppsanalys. Detta eftersom att begreppsanalys inte varit särskilt relevant för uppsatsens mål. Dock förtydligas somliga begrepp kortfattat för läsare som inte har tidigare kunskap om de begrepp som används inom temat: konfliktdiamanter, kimberleyprocessen och mänskliga rättigheter.

Den litteratur som använts till denna uppsats utgörs främst av många olika NGO-rapporter samt böcker och artiklar av enskilda författare. Detta i syfte att eftersträva ett trovärdigt samt nyanserat svar på frågeställningen. Två böcker, vilka behandlar temat mer djupgående, har även använts i syfte att ge bakgrund samt ökad förståelse för temat.

Ian Smillies bok, *Blood on the Stone, Greed Corruption and War in the Global Diamond Trade* (2010) innehåller en utredande skildring av hur diamanthandeln påverkat konflikttrabbade länder samt hur KP växt fram. Denna bok ger även förståelse för fenomenet konfliktdiamanter samt redogörelse för viktiga aktörer inom området.

Franziska Bieris bok, *From Blood Diamonds to the Kimberley Process, How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry* (2010) redogör likaså utförligt hur KP utvecklades. Till skillnad från Smillie så fokuserar Bieri än mer på NGO:ers roller och hur de har bidragit till samt påverkat KP:s framväxt.

KP:s Third Year Review har granskats i syfte att få en uppfattning om medlemsstaternas ståndpunkt och attityd till KP. Denna rapport innehåller en sammanfattning av KP:s goda resultat men även erkännande av kritik som KP fått från bland annat NGO:er. Rapporten är publicerad genom KP:s ad hoc Working Group som sammanställt olika ståndpunkter och aspekter.

Global Witness och PAC's ståndpunkter har analyserats genom granskning av flertalet av deras rapporter. Dessa aktörers attityder till KP har varit intressanta och relevanta att utvärdera eftersom att båda organisationerna har stora roller inom KP då de representerar civilsamhället samt utför mycket av KP:s övervakande arbete.

Material från Amnesty International (AI) har utvärderats eftersom AI har en viktig övervakande roll för Kimberley Processens funktion. Detta trots att organisationen inte tillhör

en av de primära NGO:er att företräda civilsamhället. AI observerar utvecklingen av situationen i konfliktdrabbade länder samt övervakar hur diamanthandeln påverkar tillståndet i dessa. AI:s observationer och rekommendationer presenteras i rapporter och vid KP-möten.

Vidare har andra NGO relaterade eller representerande författare och deras attityder granskats. Främst Ian Smillie, Joelle Burbank och Pamela Wexler representerar olika NGO:er. Ian Smillie är dessutom akademiker. Deras rapporter har varit intressanta att analysera och jämföra med övriga NGO-rapporter samt övriga författare. De resterande författarna som inkluderats i studien är Clive Wright, Lesley Wexler samt Tina Muscarella Gooch med flera. Dessa författare är inte NGO-aktiva. De har ändå inkluderats i studien eftersom att de behandlat frågor kring KP utifrån perspektiv som inte nödvändigtvis har samma utgångspunkt som NGO:er och deras rapportörer.

1.6 Disposition

I avsnitt två sammanställs olika aktörers uppfattning om vad KP har gett för påverkan för handeln av konfliktdiamanter samt om KP:s verksamhet har påverkat MR i konfliktdrabbade länder. Följande avsnitt presenterar olika aktörers ståndpunkter gällande huruvida KP har uppnått den effekt som processen syftar till samt varför eller varför inte KP har uppnått sitt syfte. Avsnitt fyra presenterar aktörers förslag till varför KP har åtföljts samt varför den inte har gjort det. Detta avsnitt söker även svara på vilka egenskaper hos KP som är starka respektive svaga samt vad som kan förbättras för KP:s efterlevnad. Det femte avsnittet framhåller olika aktörers attityder till vad KP ställer för ansvar och krav. Slutligen innefattas avsnitt sex av ståndpunkter om möjligheten att tillämpa KP som modell för att hämma konfliktfinansiering genom andra naturresurser.

2 Påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter samt MR

KP:s medlemmar har överenskommit att efter tre år sedan etableringen av KPCS, företa en granskning av KPCS, genom en tillsatt *Ad Hoc Working Group*, för att se vad KPCS haft för effekt på den internationella handeln av obehandlade diamanter (Rough Diamonds) samt konfliktdiamanter. Schemats Third Year Review söker att se i vilken utsträckning KPCS lyckats förhindra illegala konfliktdiamanter att nå den lagliga marknaden. Dessutom visar rapporten hur tekniska egenskaper för KPCS fungerar samt om de behöver justeras.⁹

Den granskning som KP:s Ad Hoc Working Group publicerade 2006 påvisar flertalet positiva aspekter av KPCS såsom ökad export av lagliga, certifierade konfliktfria diamanter samt att alla betydelsefulla företag och industrier inom diamanthandeln har implementerat KPCS. Däremot påvisas även att konfliktdiamanter fortfarande utvinns av rebelliska grupper bland annat på Elfenbenskusten och i Kongo.¹⁰ Den sammanfattande bedömningen enligt rapporten är dock att KPCS har uppnått vad som förväntats. KPCS har gjort stora framsteg i att kapa länken mellan illegal diamanthandel och finansiering av konflikter. Åtskilliga aktörer argumenterar för att detta har stor betydelse för konflikttrubbade länders säkerhet, stabilitet och framtid.¹¹

Den rapport från Amnesty International (AI) som granskats uttrycker inte någon åsikt om vad KP har gett för påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter samt hur KP har påverkat mänskliga rättigheter (MR). Rapporten belyser snarare alla åtgärder som KP bör vidta.¹² Detta kan tolkas som ett kritiskt förhållningssätt från AI till huruvida KP faktiskt har påverkat handeln av illegala konfliktdiamanter samt MR. AI uttrycker emellertid att KP har ett för

⁹ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 1.

¹⁰ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 1, 15.

¹¹ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 19, 22.

¹² <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 1-4. 15/12 2011.

smalt förhållningssätt till diamanthandeln.¹³ AI menar att det faktum att KP endast syftar till att motverka handeln av illegala konfliktdiamanter och inte den övergripande handeln av illegala diamanter bidrar till att kränkningar av MR kvarstår. Därmed har KP inte gett tillräcklig effekt för att stärka MR i konfliktdrabbade länder.

Global Witness (GW) betonar problem såsom stater bristande vilja till att vidta åtgärder samt diamanthandeln bristande kapacitet att styra över handeln av diamanter. Organisationen menar att handeln av illegala konfliktdiamanter inte kan bekämpas utan att dessa problem åtgärdas. Därtill ger GW förslag på åtgärder till att få KP att bli ännu mer effektiv och ge bättre resultat för handeln av illegala konfliktdiamanter. Detta visar att GW har en ståndpunkt om att KP inte gett tillräcklig påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter.¹⁴

Pamela Wexler sammanställde däremot, år 2006 åt Global Witness, en rapport om KP:s påverkan och resultat för handeln av illegala konfliktdiamanter. Denna rapport visar att KP kraftigt hämmat handeln av illegala diamanter samt ökat handeln av legala diamanter i många konfliktdrabbade områden. Wexlers rapport visar dock att KP inte utgör ett tillräckligt verktyg att övervaka den internationella handeln av diamanter. Detta visas genom att bland annat Elfenbenskusten fortfarande domineras av illegal diamanthandel. Emellertid konstateras att KP:s påverkan på illegal diamanthandel är svår att mäta på grund av bristande statistik. Wexler påstår dock att det ändå har visats att KP faktiskt bidrar till fred.¹⁵ Vilket är av stor betydelse för bevarandet av mänskliga rättigheter.

Ian Smillie menar att KP har åstadkommit mycket för motverkan av illegal handel och konflikter. Dessutom menar han att KP är ett avsevärt exempel på samarbete, kommunikation och delaktighet mellan olika typer av aktörer samt att detta kan vara ett föredöme att anta för andra naturresursidkande industrier. Smillie anser dock att MR-diskursen inte är förenlig med diamanthandeln på grund av stater ovilja. Detta grundas på rädsla för att prejudikat ska uppstå samt mot bakgrund av angelägenhet om bevarandet av suveränitet. Smillie menar att trots MR-kränkningar är omnämnt i schemats andra paragraf så anger KPCS inga bestämmelser för hur medlemsstater ska arbeta med MR-kränkningar i samband med diamanthandeln. Detta eftersom stater inte förutsågs utgöra MR-kränkningar själva. Denna

¹³ <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 2. 15/12 2011.

¹⁴ <http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk> s. 1. 15/12 2011.

¹⁵ Wexler, *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. 2006. s. 4-6.

approach av övermod kan anses naiv och ogenomtänkt eller helt enkelt som ett tecken på ignorans. De försök som däremot har gjorts av civilsamhället till att uppmärksamma och införa bestämmelser för MR-kränkningar i KPCS har bemötts med motvilja av stater.¹⁶

En annan artikel som Ian Smillie skrivit presenterar dock andra organ som kompletterar KP med mer fokus på MR. Bland annat instiftades The Responsible Jewellery Council (RJC) år 2005 i syfte att stärka konsumenters tillit för juvelsmycken genom att främja etik, MR och sociala samt miljövänliga metoder inom juvelindustrier.¹⁷

I en rapport gemensamt framställd år 2008 av PAC och Global Witness framställs KP som ett misslyckande på grund av att processen efter fem år fortfarande inte lyckats stoppa illegal handel av diamanter. Rapporten pekar snarare på att den illegala handeln ökar i omfattning.¹⁸ Elfenbenskusten är åter igen exempel på ett av de värst drabbade länderna av den illegala handeln samt ett bevis på KP's misslyckande. Detsamma gäller Venezuela vars regering kränker KP då de inte vidtar åtgärder till att stoppa den illegala handeln av diamanter som pågår.¹⁹

Joelle Burbank skriver i en rapport publicerad av Fund For Peace om KP och dess påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter. Burbank anser att KP har åstadkommit en del för att förhindra finansiering av konflikt genom handel av konfliktdiamanter men hon anser även att KP har mycket kvar att åstadkomma. Burbank menar att KP kan uppmuntra stater till att instifta starkare regeringar men hon tycker även att KP har potential att uppnå mycket mer än så. Däremot bedömer hon att processen begränsas av dess smala fokus samt att illegal handel av andra naturresurser kan komma att finansiera konflikter på grund av detta.²⁰ Burbank får medhåll för detta påstående av bland annat Franziska Bieri som skriver att mineralen coltan bland annat används av rebeller i Kongo till att finansiera pågående konflikt. Detta har fått uppmärksamhet genom liknande NGO-kampanjer som använts för att belysa problemen med

¹⁶ Smillie, *Assessment of the Kimberley Process in Enhancing Formalization and Certification in the Diamond Industry – Problems and Opportunities*. s.1, 3, 6.

¹⁷ Smillie, *Assessment of "Positive" Schemes to Enhance Formalization and Certification in the Diamond Industry*. s. 5.

¹⁸ <http://www.globalwitness.org/library/loupe-holes-illicit-diamonds-kimberley-process> 15/12 2011.

¹⁹ Global Witness, PAC, *Loupe Holes, Illicit Diamonds in the Kimberley Process*. 2008. s. 1, 2.

²⁰ Burbank, Fund For Peace, *The Effect of the Kimberley Process on Governance, Corruption, & Internal Conflict*. 2006. s. 2, 6.

konfliktdiamanter.²¹ I ett senare avsnitt diskuteras vidare huruvida KP:s utformning kan användas till att förhindra att andra naturresurser används för att finansiera konflikt.

Clive Wright argumenterar för att handeln av konfliktdiamanter har minskat men att detta inte enbart är KP:s förtjänst. Wright anser att denna minskning snarare beror på att grundläggande konflikter har lösts och att detta har påverkat handeln av konfliktdiamanter.²² Författarna Zulu och Wilson hävdar dessutom att KP skapades till fördel för staters och företags ekonomiska intressen snarare än motiverat av moral. Detta, menar de, förklarar KP:s blandade aspekter av global framgång samt bristande nationella insatser. Trots KP:s brister kan dess framgång inte förnekas. Detta baserat på statistik för minskad global handel av konfliktdiamanter, redan ett år efter instiftandet av KPCS. Många förbättringar avseende MR kan dock göras. Mer fokus kan läggas på både rättsliga frågor, ekonomisk exploatering, fattigdom och våld.²³

Virginia Haufler tycker, liksom många andra, att KP har gett avsevärda resultat samt uppnått sitt mål. Detta bekräftas både av stigande statistik för laglig handel av diamanter samt sjunkande statistik för illegal handel av diamanter. Dessutom framhåller Virginia i sin studie som publicerats år 2010, siffror som påvisar att 99% av diamanthandelns import och export sker inom KP:s konfliktfria ramar. Haufler påstår även att alla transporter av diamanter utanför KP har beslagtogs. Däremot erkänner hon att KP:s påverkan för fred och starkare regeringar är svår att fastställa.²⁴

Även Tina Muscarella Gooch erkänner KP:s påverkan för handeln av illegala konfliktdiamanter som positiv eftersom statistik påvisar minskad handel av dessa. KP gav framförallt betydande effekt de första åren efter schemats etablering. Sedan år 2006 har schemat dock visat tecken på problem. KPCS otillräckliga relation till MR, förklarar Gooch, kompenseras däremot av instiftandet av World Diamond Council (WDC). WDC syftar till att

²¹ Bieri, *From Blood Diamonds to the Kimberley Process, How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry*. Cornwall. 2010. s. 80.

²² Wright, *Tackling Conflict Diamonds: The Kimberley Process Certification Scheme*. 2004. s. 702.

²³ Zulu & Wilson, *Sociospatial geographics of civil war in Sierra Leone and the new global diamond order: is the Kimberley process the panacea?* Michigan. 2009. s. 1109, 1120, 1121.

²⁴ Haufler, *The Kimberley Process Certification Scheme: An innovation in Global Governance and Conflict Prevention*. Maryland. 2010. s. 411.

motverka exploatering av diamanter för olagligt syfte såsom krig och mänskliga rättighetskränkningar.²⁵

Lesley Wexler anser att KP kan bidra till bättre respekt för mänskliga rättigheter trots att stater och företag möjligtvis är ekonomiskt motiverade att följa processen. Wexler menar att bättre förutsättningar för MR kan uppstå som en biprodukt av schemats implementering, även om MR inte är schemats primära syfte. Wexler betonar dock risken för att beroende hos hjälptagande länder kan skapas av processer som syftar till att stärka utveckling och bättre villkor för MR.²⁶

²⁵ Muscarella Gooch, *Conflict Diamonds or Illicit Diamonds: Should the Difference Matter to the Kimberley Process Certification Scheme?* 2008. s. 192, 198, 207.

²⁶ Lesley Wexler, *Regulating Resource Curses: Institutional Design and Evolution of the Blood Diamond Regime*. 2010. s. 1718, 1727, 1731, 1733.

3 Huruvida kimberleyprocessen uppnått dess syfte

KPCS:s 2006 års rapport (Third Year Review) betonar samarbetet mellan olika typer av aktörer och konstaterar att denna konstruktion bidragit till KP:s styrka och framgång. KP:s flexibla arbetsmetoder påstås även bidra till framgång. KP:s ostabila grund kan dock ifrågasättas och tyckas vara otillbörlig på lång sikt.²⁷ Ett antal brister kan dock åtgärdas och göra KP ännu effektivare.

KPCS Third Year Review fastställer att statistiska uppgifter samt övervakningssystem är betydande verktyg för att KPCS ska kunna fylla sin fulla funktion. Däremot så kan och bör dessa system förbättras. Likaså kan KP:s hemsida förbättras med tydligare information samt större inblick av KP dokument.²⁸ Gällande de tekniska aspekterna visar schemats rapport att KPCS tekniska åtgärder över lag har implementerats och verkställts bra, men att somliga tekniska problem har uppstått. Vilket dock kan vara förväntat av den komplexitet som KP faktiskt bygger på. De tekniska åtgärder som misslyckats har bland annat inneburit bristande interna kontroller inom handeln av diamanter men även tvetydigheter om begrepp inom KP. Mångfald i staters tolkning, lagstiftning och praktik av KPCS har även uppstått till följd av att KPCS påbjuder medlemsstater att själva implementera och tolka KPCS. Detta har skapat problem vid import och export då rutiner, tolkning och praktik inte är gemensamma för alla medlemsstater.²⁹ Av detta kan en uppfattning om att KP ännu inte har uppnått sitt mål fastställas.

Amnesty International:s rapport svarar inte uttryckligen på huruvida KP har nått den effekt som den syftar till. Rapportens rekommenderande åtgärder kan dock påvisa att Amnesty International inte anser att KP har uppnått dess fulla syfte. Detta beror följaktligen att

²⁷ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 2, 3.

²⁸ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 2-3, 70-71.

²⁹ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 1-5, 27.

medlemsstater inte har tillräcklig kapacitet för att implementera KPCS:s åtgärder. Men bristande bestämmelser i KPCS är även en bidragande faktor.³⁰

Amnesty International uppmanar medlemsstater att tillhandahålla resurser i form av kapital samt personalkompetens i syfte att förbättra staters kapacitet att implementera de åtgärder som KP anför. Detta ska även göras i syfte att tillsäkra övervakning och fortlöpande tillämpning av KPCS. Amnesty International önskar dessutom att kimberleyprocessens auktoritet kan utvecklas från att endast motverka konfliktdiamanter till att motverka den allomfattande handeln av illegala diamanter.³¹

GW anser att KP delvis har uppnått dess mål och syfte. Dock pekar deras rapport på bristande egenskaper som bör åtgärdas för att KP ska kunna nå sitt mål och syfte fullt ut. Även GW lägger tyngdpunkt på otillräcklig tillämpning av KPCS samt kontrollsystem som orsak. Men GW påpekar det faktum att KP enligt somliga omtalas med beröm, innebär att otillräcklig politisk vilja samt självbelåtenhet förhindrar att schemats brister åtgärdas. Detta är ett angeläget problem.³²

Wexler pekar ut kryphål inom diamanthandeln som orsakar att illegala diamanter inträder på den legala marknaden och gör att KP misslyckas med att uppnå sitt mål. Dessutom orsakar KP:s icke-tvingande utformning att otillräckliga åtgärder vidtas av medlemsstater. Detta resulterar i att KP inte uppnår dess mål. KP:s utformning gör även att samråd mellan aktörer blir svårt att uppnå, vilket är av stor betydelse gällande KP:s effektivitet samt åtaganden inom KP.³³

PAC anser att KP inte har uppnått den effekt som den syftar till. Detta eftersom att interna kontroller av diamanthandeln är bristfälliga. Dessutom är nya smugglingstekniker av diamanter som underminerar effekten av säkerhetskontroller ett stort problem. Detta har gjort det mycket svårt att hindra illegala konfliktdiamanter från att inträda den lagliga marknaden. Otillräckliga tullmyndigheter och korruption är en annan bidragande faktor till varför KP inte

³⁰ <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 2-4. 15/12 2011.

³¹ <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 2. 15/12 2011.

³² <http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk> s. 2, 3. 15/12 2011.

³³ Wexler, *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. 2006. s. 6, 8.

uppnått den effekt som syftas. Likaså är bristande informationsdelning, otillfredsställande lagstiftning samt alltför liten samordning mellan olika organ ytterligare orsaker.³⁴

Civilsamhället framhåller att småskaliga illegala diamantutvinningar är svåra att reglera samt att detta är en orsak till att KP inte uppnår den effekt som processen syftar till.³⁵ Problemet kan åtgärdas med registrering av alla diamantutvinnande arbetare samt etablering av statistisk data för alla diamanter som utvinns. Dock konstateras att de kontrollsystem som finns inte fungerar och därför behöver förbättras.³⁶

Även Smillie betonar att otillräckliga interna kontroller inom diamanthandeln och industrin orsakar att KP inte uppnår den effekt som den syftar till. Dessutom är bristande eller obefintliga uppföljningar av rapporter samt dokumentationer ytterligare en orsak. Andra betydande orsaker till KP:s minskade effektivitet är flertalet luckor i processen från diamantproduktion till konsument som gör att illegala diamanter inträder den legala marknaden. Detta anser Smillie, har att göra med KPCS:s utformning, vilken varken påtrycker diamantindustrier att implementera bestämmelser eller fordrar stater att granska dessa. Försök har gjorts att korrigera dessa problem men dessa har bemötts med motstånd från flera medlemmar.³⁷

Burbank menar att pålitliga regeringar har stor betydelse för KP's framgång. Detta kräver dock kapacitet. Bristande kapacitet sinkar KP's förmåga att uppnå sitt mål. Otillräcklig lagstiftning är en annan faktor. Burbank föreslår att stater med bristande tekniska resurser ska bistås med detta. KP:s avsaknad av finansiering utgör dock ett hinder. Burbank förtydligar även att KPCS nämner att teknisk support i form av administration skall tillgodoses för medlemmar, men endast lite av detta har gjorts.³⁸

³⁴ Partnership Africa Canada, *Diamonds Without Borders: an assesment of the challenges of implementing and enforcing the Kimberley Process Certification Scheme*. 2010. s. 1, 5, 6.

³⁵ Global Witness, PAC, *Loupe Holes, Illicit Diamonds in the Kimberley Process*. 2008. s. 2.

³⁶ Global Witness, PAC, *Loupe Holes, Illicit Diamonds in the Kimberley Process*. 2008. s. 3.

³⁷ Smillie, *Assessment of the Kimberley Process in Enhancing Formalization and Certification in the Diamond Industry – Problems and Opportunities*. s.2.

³⁸ Burbank, Fund For Peace, *The Effect of the Kimberley Process on Governance, Corruption, & Internal Conflict*. 2006. s. 2, 4.

Ian Taylor och J. Andrew Grant framhåller stater angelägenhet om suveränitet som en viktig orsak till att KP inte uppnår dess mål.³⁹ Zulu och Wilson föreslår andra orsaker såsom att stater ges för stort ansvarstagande samt att kryphål uppstår i KPCS utformning till följd av schemats icke bindande karaktär vilket tillsammans med schemats smala fokus gör att många illegala diamanter tränger in på den legala marknaden i alla fall. Staters individuella behov är en annan avgörande faktor till KP:s effektivitet. KP är inte fulländat och kan ej nå dess mål explicit då stater olika behov inte tillgodoses av schemats gemena utformning.⁴⁰

Haufler konstaterar flertalet orsaker till att KP inte uppnått den effekt som syftas. Hon pekar bland annat på förfalskning av KP-certifikat, stater ovilja eller bristande resurser samt kryphål i processen som tillåter illegala diamanter att inträda den legala marknaden. Dessutom, till skillnad från många andra aktörer, uppmärksammar Haufler konsumenters bristande medvetenhet om diamanthandels problematik som en orsak till att KP ej uppnått den effekt som den syftar till.⁴¹

Gooch anser att KP's effekt sinkas av dess smala fokus samt av stater som inte tar sitt ansvar att implementera schemat och dess åtgärder korrekt. Brasilien och Venezuela är tydliga exempel på detta.⁴² Lesley Wexler tillägger att KP endast erkänner icke-statliga aktörer såsom rebelliska grupper som förbrytare i diamanthandeln och därmed bortser från korrupta stater relation till diamanthandeln. Detta är en annan faktor som underminerar KP:s resultat.⁴³

³⁹ Taylor & Grant, *The Kimberley Process and the Quest for Clean Gems*. 2004. s. 399.

⁴⁰ Zulu & Wilson, *Sociospatial geographics of civil war in Sierra Leone and the new global diamond order: is the Kimberley process the panacea?* 2009. s. 1122, 1126.

⁴¹ Haufler, *The Kimberley Process Certification Scheme: An innovation in Global Governance and Conflict Prevention*. 2010. s. 411, 413.

⁴² Muscarella Gooch, *Conflict Diamonds or Illicit Diamonds: Should the Difference Matter to the Kimberley Process Certification Scheme?* 2008. s. 210, 212.

⁴³ Lesley Wexler, *Regulating Resource Curses: Institutional Design and Evolution of the Blood Diamond Regime*. 2010. s. 1733.

4 Kimberleyprocessens efterlevnad, styrkor och svagheter

Utifrån KPCS's Third Year Review kan konstateras att bristande efterlevnad av KPCS rekommendationer och regler resulteras av KPCS:s påbud för individuell tolkning av schemat. Därmed uppstår bristande eller otillräckliga åtgärder då medlemsstater själva har ansvaret att implementera KPCS's tvingande åtgärder. Denna egenskap av schemat kan dock även ses som en positiv aspekt eftersom den är en av de betydande egenskaper som har gjort att KPCS kunnat implementeras effektivt bland medlemsstater inom loppet av en relativt kort tid.⁴⁴

AI:s rapport redovisar flera orsaker till varför KPCS inte efterlevs. Bland annat betonas att KPCS utformats med diffusa eller otillräckliga kriterium för medlemskap. KPCS:s tvingande rekommendationer påstås likaså vara otillräckliga, vilket gör att schemat inte följs. AI framhäver däremot inga styrkor hos KP som bidrar till att schemat åtföljs. Emellertid presenterar AI en mängd åtgärder att vidta.

Medlemsstater bör bland annat etablera regler på kontrollåtgärder inom diamanthandeln som alla medlemsstater måste vidta, tydliga krav skall även fastslås för att uppnå dessa mål. Medlemsstater bör även förbättra åtgärder som hanterar frågor om hur KP ska följas. Detta kan göras med strängare kriterium för medlemskap. AI eftertraktar även att medlemsstater övervakar att diamantföretag och industrier beaktar KPCS' påbudna åtgärder. Dessutom bör medlemsstater offentliggöra statistik och övriga KP dokument i syfte att lättare upptäcka illegal handel av diamanter samt för att tillförsäkra att parter följer KPCS. Vidare måste personal vid tullfria zoner instrueras med tydligare regler om hur standardkontroller av diamantexport och import utförs. En av de främsta åtgärderna medlemsstater bör vidta är interna kontroller vid industrier och företag där diamanter slipas samt poleras. Många brister i kontrollsystemen gör att illegala diamanter "tvättas" och tillträder den legala marknaden. Detta är ett av de största problemen inom diamanthandeln eftersom behandlade diamanter inte

⁴⁴ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 1-5, 27-28.

faller under kimberleyprocessens tillämpningsområde. Slutligen betonar AI att fler resurser krävs för att KP ska kunna öka kapaciteten på statlig nivå. Till exempel bör ett kansli/sekretariat instiftas.⁴⁵

Smillie anser att nästan alla KP:s svagheter förklaras av KPCS:s utformning. Vilket är ett resultat av många aktörers olika viljor samt kompromisser. Ett huvudproblem med KPCS är dess generellt kravlösa utformning. Dessutom menar Smillie att det faktum att KP för många stater innebär fler kostnader än fördelar, orsakar att avtalet samt schemat inte åtföljs. Emellertid är även KP's bristande resurser en bidragande faktor. De fördelar som KP däremot förestår är möjlighet till intäkter för utfärdande av licensavtal, minskade kostnader för oreglerad diamantutvinning och miljöförstöring samt möjlighet till investering, vilket kan medföra ökad produktion samt intäkter i form av skatt.⁴⁶

Enligt GW är otillräckliga kontrollsystem över diamant produktion och handel orsak till att KP inte efterlevs. En annan mer betydande faktor till att KP inte efterlevs är diamantindustriens bristande vilja att bekämpa handeln av illegala konfliktdiamanter genom restriktioner. Dessutom utgör staters bristande förmåga att tillrättavisa dessa misslyckanden ett misslyckande i sig samt ännu en bidragande faktor till att KP inte åtföljs. GW konstaterar även att finansiering av KPCS samt ökat statligt inflytande inom diamantindustrin skulle bidra till ett effektivare samt mer åtföljt schema.⁴⁷

Paula Wexler påvisar att KPCS måste bli mer lättförstådd samt lättillgänglig för att dess mål och rekommendationer ska kunna efterlevas. Dessutom är korruption, otillräckligt samarbete, tekniska felaktigheter samt bristande politiska vilja och förmåga orsaker till att KP inte efterlevs. Vidare kan åter igen KP:s grundprincip debatteras. KP:s icke tvingande utformning är dels ett problem som underminerar KP:s effekt för den illegala handeln men samtidigt utgör denna egenskap möjlighet till att KPCS kunnat implementeras snabbt och effektivt.⁴⁸Alltså är KP:s grundprincip både en positiv samt en negativ egenskap som både effektiviserar samt underminerar KP:s påverkan för illegal handel av diamanter.

⁴⁵ <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 2-4. 15/12 2011.

⁴⁶ Smillie, *Assessment of the Kimberley Process in Enhancing Formalization and Certification in the Diamond Industry – Problems and Opportunities*. s.2, 3, 8.

⁴⁷ <http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk> s. 2-4. 15/12 2011.

⁴⁸ Wexler, *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. 2006. s. 4, 9, 12, 13, 19.

PAC menar att medlemstater svårigheter att implementera KPCS's rekommendationer är orsak till att KP inte efterlevs. Dessutom är otillräcklig stimulans för enskilda gruvarbetare en betydande orsak till att handel av illegala konfliktdiamanter fortsätter och att KP därmed inte efterlevs. Bristande resurser för lokala gruvarbetare är ännu en faktor. Dyra tillståndsbevis, som beviljar gruvarbetare att utvinna diamanter lagligt, är också en orsak till att KP inte följs. Därtill existerar regionala attityder som underminerar att KP åtföljs. Denna trend måste ändras.⁴⁹

Burbank håller med om att korruption samt bristande statlig kapacitet innebär att KPCS inte implementeras och efterlevs korrekt. Burbank påpekar även att en av KP:s svagheter är dess frivillighetsapproach vilken bidrar till staters bristande vilja och engagemang, vilket resulterar i att KP inte åtföljs. Sannolikheten för efterlevnad av KP skulle ökas betydligt om fler procedurer blir obligatoriska för alla medlemsstater.⁵⁰

Franziska Bieri upplyfter dock att KPCS efterlevs tack vare att medlemmar annars riskerar att helt uteslutas från diamanthandeln, vilket är av oerhört stor betydelse för diamanterproducerande länder. Men Bieri betonar även att detta kräver att kontroll- och övervakningsmekanismer fungerar så att medlemmar som inte åtföljer KPCS kan upptäckas och därefter få påföljder. För detta arbete framhåller Bieri NGOs roller.⁵¹

Virginia Haufler anser att KP:s starka egenskaper innefattar att modellen har en bred grund då den innefattar hela diamanterindustrins olika aktörer. Däremot skadas KP:s effekt och efterlevnad av så kallade "spoliers". Begreppet *spoliers* innefattar såväl ovilliga regeringar som kriminella diamantermugglare samt korrupta människor. Haufler jämför dock KP med Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), ett globalt konfliktförebyggande initiativ som syftar till att främja staters och företags genomsynlighet, och konstaterar att KP är ett

⁴⁹ Partnership Africa Canada, *Diamonds Without Borders: an assesment of the challenges of implementing and enforcing the Kimberley Process Certification Scheme*. 2010. s. 1, 5.

⁵⁰ Burbank, Fund For Peace, *The Effect of the Kimberley Process on Governance, Corruption, & Internal Conflict*. 2006. s. 1, 4, 8.

⁵¹ Bieri, *From Blood Diamonds to the Kimberley Process, How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry*. 2010. s. 142, 143.

mycket starkare, mer omfattande samt effektivare verktyg för handelspåverkan trots att KP bygger på en frivillighetsprincip till skillnad från EITI som är djupare institutionaliserat.⁵²

Tina Muscarella Gooch anser i likhet med många andra aktörer att KPCS innefattar ett för smalt område av diamanthandeln då schemats fokus endast innefattar illegala konfliktdiamanter och inte övriga illegala diamanter. Detta utgör en av schemats svaga aspekter. Resultatet av KPCS är att konsumenter kan vilseledas och tro att diamanthandeln är klanderfri trots att illegala diamanter fortfarande tillträder den legala marknaden. Gooch betonar även schemats frivillighetsprincip samt självregleringsapproach som problem.⁵³

⁵² Haufler, *The Kimberley Process Certification Scheme: An innovation in Global Governance and Conflict Prevention*. 2010. s. 404, 412.

⁵³ Muscarella Gooch, *Conflict Diamonds or Illicit Diamonds: Should the Difference Matter to the Kimberley Process Certification Scheme?* 2008. s. 190, 191, 205.

5 Ansvar och krav

KPCS anger alla åtgärder och krav för att handeln av illegala konfliktdiamanter ska upphöra. De innefattar bland annat samarbete och att handel endast sker mellan certifierade medlemmar samt att alla medlemmar implementerar anförda rekommendationer inklusive att utfärdanden av certifikat möter standard bestämmelser et cetera.⁵⁴

KP erkänner att institutionen ställer krav på flera olika aktörer för att processen ska ge någon effekt på handeln av illegala konfliktdiamanter över huvudtaget. Third Year Review framhåller främst krav på stater att implementera KPCS:s åtgärder och rekommendationer men rapporten betonar även civilsamhällets och WDC:s roller i beslutsfattande och övervakning samt implementering. Likaså läggs stort ansvar på KP:s olika arbetsgrupper såsom *the Working Group on Statistics (WGS)* samt *the Working Group on Diamond Experts (WGDE)*.⁵⁵ Rapporten nämner dock inget om privatpersoners ansvar.

Amnesty International anser att kimberleyprocessens medlemsstater måste åtgärda de brister som anmärkts hos varje stat i syfte att uppnå KPCS mål. Detta med hjälp av de rekommendationer som gjorts till varje medlemsstat. Beslutsamma åtgärder är avgörande för kimberleyprocessens förmåga att stoppa handeln av konfliktdiamanter.⁵⁶ Vidare påvisar AI:s rapport tydligt att AI betonar staters ansvar gällande diamanthandeln och implementering av KP. Men AI lägger även stort ansvar på diamantföretag och industrier inom branschen. Dessa aktörers främsta ansvar innebär kontroller av import, export och produktion av diamanter.

GW framhåller, liksom många andra aktörer, staters stora ansvarsroll. Staters främsta roll; att implementera KPCS, är den största fordran som ställs. GW menar även att det är staters ansvar att tillgodose med kontrollsystem för import och export, vilket är en väsentlig del av arbetet med att förhindra handel av illegala konfliktdiamanter. Dessutom är GW angelägen om KP:s krav på medlemsstater att inte göra affärer med andra aktörer än medlemmarna i

⁵⁴ Kimberley Process Certification Scheme. s. 5, 6, 8, 12, 13.

⁵⁵ Ad Hoc Working Group, *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, 2006. s. 30-32, 35-36, 47, 25.

⁵⁶ <http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en> s. 1. 15/12 2011.

KP.⁵⁷ Förutom detta så ställs krav på staters fulla engagemang. GW's rapport visar att stater varit angelägna om att ta ansvar i syfte att uppnå KPCS mål. Detta ansvar har dock tagits mot bakgrund av ekonomiska faktorer snarare än moraliska.⁵⁸ Följaktligen kan detta innebära ett ifrågasättande av staters trovärdighet samt fulla engagemang. Detta eftersom enbart ekonomiskt motiverat engagemang kan väcka misstankar om att stater endast åtar sig det som har ekonomiska fördelar och därmed utelämnar övriga åtagande.

Wexler betonar att staters genuina vilja samt förmåga är föreskrivet för att KP ska nå dess mål. Utöver detta betonar Wexler att KP kräver strikta kontroller inom diamantindustrin samt inom handeln av diamanter samt att diamanter förpackas enligt instruktioner som certifierar att de är konfliktfria. Wexler framhåller även KP's krav på att medlemsstater utformar lagstiftning som underlättar kontroll och övervakning av diamanthandeln och industrin. Korrekt implementering av KPCS är även ett krav för KP's effektivitet oavsett om detta är obligatoriskt eller ej. Dessutom förutsätts KP's framgång av att uppföljningar görs av de övervakningssystem och rapporter samt rekommendationer som utförs.⁵⁹ Utan detta kommer KP aldrig nå dess mål. Vidare anser Wexler att KP kan kräva ett oberoende organ att utföra det arbete som NGO:er samt frivilliga utför. Detta eftersom att det skulle jämna ut arbetsbördan mellan olika aktörer. Ytterligare ett viktigt krav att ta hänsyn till är inrättandet av lämpliga åtgärder vid situationer då stater kränker KPCS. Den drastiska åtgärd som för tillfället kan tillämpas då medlemsstater kränker schemat är att utesluta medlemmar från KPCS. Detta är dock ingen rimlig åtgärd i det långa loppet eftersom att KP syftar till att inkludera så många aktörer som möjligt för att kunna stoppa den illegala handeln.⁶⁰

PAC anser att det viktigaste kravet KP ställer är samarbete mellan medlemsstater, civilsamhället samt diamantindustri sektorn. Samarbete mellan stater men även inom olika aktörer inom varje medlemsstat samt samarbete mellan lokala, nationella och internationella aktörer är väsentligt för KP:s funktion och påverkan för förhindrandet av handeln av illegala konfliktdiamanter. Dessutom kräver avtalet att starkare lagstiftning inrättas. Detta faller naturligt på staters ansvar. Informationsdelning är ett annat krav som KP ställer på alla dess

⁵⁷ <http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk> s. 1. 15/12 2011.

⁵⁸ <http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk> s. 1. 15/12 2011.

⁵⁹ Wexler, *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. 2006. s. 3, 4, 9, 10.

⁶⁰ Wexler, *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. 2006. s. 16, 19.

medlemmar men detta krav ställs även på civilsamhället och industrier samt företag. Därtill betonar PAC att KP:s förmåga att uppnå dess mål förutsätts av staters vilja och förmåga att implementera KPCS:s rekommendationer.⁶¹

Burbank menar som många andra att KP kräver fullständiga import- respektive exportkontroller och dokumentationer av diamanthandeln samt utfärdanden av tillstånd för utvinning av diamanter för att processen ska kunna förhindra handeln av konfliktdiamanter. Detta förutsätts dock av statlig kapacitet samt resurser. Dessutom betonar Burbank att stater måste ha exceptionell övervakning av sina landgränser för att förhindra illegal handel. Vilket däremot kan vara svårt då diamanter är lätta att smuggla samt då korrupcion råder. Även sanktioner och åtgärder för kränkningar kan förbättras. Utöver staters ansvar betonar Burbank även industriernas ansvar att endast handla med KP certifierade diamanter. Slutligen betonar Burbank vikten av internationellt samarbete.⁶²

Ian Smillie anser att KP:s arbete mot handeln av illegala konfliktdiamanter fordras av ett trovärdigt sanktionssystem som bör innefatta fler straffåtgärder för kränkningar av KPCS än endast avsägande av staters medlemskap. Dessutom anser Smillie att KP kan behöva ombildas så att 100% koncensus inte fordras för att sanktioner ska kunna utfärdas. Detta krav gör KP till en långsam och obeslutsam process med svårigheter att ge kränkningar av schemat konsekvenser.⁶³

Taylor och Grant påtrycker att trots övervakningsmekanismer ansvarar och gör mycket av arbetet för att utestänga konfliktdiamanter från marknaden så kräver KP att industrier och företag tar mer ansvar för att inte göra affärer med konfliktdiamanter. Detta är en förutsättning för KP:s framgång. Men även Grant och Taylor påpekar staters och NGO:er övervakande ansvar.⁶⁴

⁶¹ Partnership Africa Canada, *Diamonds Without Borders: an assesment of the challenges of implementing and enforcing the Kimberley Process Certification Scheme*. 2010. s. 1, 6, 8, 9, 14.

⁶² Burbank, Fund For Peace, *The Effect of the Kimberley Process on Governance, Corruption, & Internal Conflict*. 2006. s. 2, 3, 4, 8, 9.

⁶³ Smillie, *Assessment of the Kimberley Process in Enhancing Formalization and Certification in the Diamond Industry – Problems and Opportunities*. s.2.

⁶⁴ Taylor & Grant, *The Kimberley Process and the Quest for Clean Gems*. 2004. s. 399.

Wright menar att stater har det yttersta ansvaret för KP genom att implementera dess rekommendationer samt lagstifta till KP:s förmån. Men även industrier, menar Wright, har ett stort ansvar att implementera schemats bestämmelser. KPCS kräver högsta ansvarstagande för att processen skall fylla sin fulla funktion. Wright anser däremot att NGO:er inte har en självklar plats i systemet utöver att utfärda påtryckningar samt övervakning av stater, företag och industrier.⁶⁵

Franziska Bieri konstaterar att KPCS utformning förutsätter staters ansvarstagande men hon anser även att KP förutsätts av mycket resursmässigt volontärarbete från andra aktörer, dels i form av ekonomi men likaså i form av arbetsstyrkor. Bieri konstaterar även att stater äger många diamantgruvor vilket bör förutsätta staters ansvarstagande. Däremot har uppmärksammade NGO-kampanjer påvisat staters och företags bristande ansvarstagande.⁶⁶

⁶⁵ Wright, *Tackling Conflict Diamonds: The Kimberley Process Certification Scheme*. 2004. s. 701.

⁶⁶ Bieri, *From Blood Diamonds to the Kimberley Process, How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry*. 2010. s. 105, 106, 5, 7.

6 Kimberleyprocessen i relation till andra naturresurser

Wright framhåller KP:s potential att användas till att motverka finansiering av konflikt på andra handelsområden av naturresurser, såsom olja, coltan, guld och trä. Denna potential, menar han, beror på KP:s unika karaktär och utformning. Kimberleyprocessens unika karaktär innefattar att avtalet slutits mellan olika typer av aktörer samt att schemat kräver samarbete mellan dessa aktörer inklusive åtgärder på olika nivåer i samhället. Detta till skillnad från traditionella avtal som endast sluts mellan likartade aktörer. KP är komplext i denna aspekt eftersom att samarbete mellan olika typer av aktörer vanligtvis är svårt att åstadkomma. Wright menar att detta är en av KP:s positiva egenskaper. Wright erkänner dock att KP:s potential att tillämpas för handeln av andra naturresurser kan motarbetas av staters ovilja samt av svårigheter med att få gehör från konsumenter. Wright menar även att kampanjer för att till exempel stoppa handeln av olja inte skulle ha lika stor genomslagskraft som kampanjerna som använts för att stoppa den illegala diamanthandeln. Dessutom kan somliga av KP:s egenskaper behöva bearbetas för att kunna utgöra verktyg till att stoppa illegal handel av andra naturresurser.⁶⁷

Virginia Haufler har en än mer bestämd uppfattning om att KP:s modell inte kan appliceras för att reglera handeln av andra naturresurser. Detta menar hon är på grund av att diamanthandeln är så pass unik. Diamanthandeln tillhör en exklusiv särart och är därmed beroende av ett gott omdöme. Om diamanthandelns omdöme fördärvas totalt finns risken att den inte överlever. Därför har KP visat sig vara till stor fördel för diamanthandeln. Detta till skillnad från andra naturresurser vilka används till vardagliga handelsvaror. Naturresurser vilka utvinns för vardagliga handelsvaror är mindre känsliga för taskigt omdöme, vilket kan göra att KP inte skulle ha potential att ge samma effekt för handeln av dessa. Haufler förnekar

⁶⁷ Wright, *Tackling Conflict Diamonds: The Kimberley Process Certification Scheme*. 2004. s. 702, 705, 706.

dock inte att somliga av KP:s element kan vara tillämpliga till att motverka andra naturresursers finansiering av konflikt.⁶⁸

⁶⁸ Haufler, *The Kimberley Process Certification Scheme: An innovation in Global Governance and Conflict Prevention*. 2010. s. 403, 413.

7 Avslutning

7.1 Slutsats

Resultatet av denna studie påvisar en generellt homogen uppfattning om KP bland olika civilsamhällsaktörer. Det råder i stort sett konsensus mellan både NGO:er och enskilda författare om KP:s olika aspekter. Dock finns somliga skilda åsikter hos aktörerna. En trend som kan ses är att det främst är NGO:er som är de aktörer vilka främst kritiserar KP. KP:s egna medlemmar och dess working group, som skrivit KPCS:s Third Year Review, är däremot mer positiva och framhäver KP:s framgång. Trots detta är dessa aktörer även mottagliga för KP:s kritik. Åsikter bland enskilda författare är dock varierande då somliga är oerhört positiva till KP medan andra, liksom NGO:er, ger KP hård kritik. Ytterligare en trend som kan ses är att rapporter och artiklar skrivna omkring år 2005 och 2006 främst omtalar KP med positiva uttryck. De material som daterats senare omtalar däremot KP med allt mer kritik.

Den kritik som görs mot KPCS:s smala utformning kan dock kontras genom det faktum att flertal komplement gjorts till KP och KPCS i form av andra institutioner och avtal. Till exempel utgör WDC:s instiftande av *System of Warranties* ett skydd för att även behandlade diamanter kan certifieras som konfliktfria.⁶⁹ Följaktligen kan kryphål, som kritiker menar att KPCS tillåter, motarbetas. RJC är ett annat komplement till KP som lägger stort fokus på MR, etik, moral och miljö.⁷⁰

Beträffande avsnitt ett, om huruvida KP har påverkat handeln av illegala konfliktdiamanter samt MR, svarar majoriteten av de granskade aktörerna att KP har gett en positiv påverkan. Många aktörer påpekar dock att KP kan förbättras på flera aspekter. Främst betonas att KP kan göra mer för att främja MR. NGO:er är de aktörer som främst påtrycker att KP bör utvidga sitt fokus i syfte att understödja MR. Somliga aktörer fokuserar dock endast på KP:s framgång och framhåller ingen kritik mot KP. Som motsats till dessa finns även aktörer som starkt kritiserar KP för flertalet av dess bristande egenskaper.

⁶⁹ World Diamond Council, *Fact Sheet (The Diamond Industry)*, s. 3.

⁷⁰ <http://www.responsiblejewellery.com/>, 15/12 2011.

De granskade aktörernas ställningstagande till delfråga två är generellt att KP inte har uppnått den effekt som den syftar till. Detta på grund av flertalet brister som kan åtgärdas. Olika aktörer lägger dock fokus på skilda aspekter av KP att förbättra. Men flertalet aktörer betonar även likartade åtgärder. Kritik samt förslag på åtgärder har främst riktats mot KP:s smala fokus samt dess bristande kontrollsystem av diamanthandeln. Men staters vilja samt kapacitet har även betonats, av flera aktörer, som viktiga orsaker till KP:s försummade effekt. Övriga orsaker till KP:s ofullständiga effekt utgörs enligt de granskade aktörerna av bland annat KP:s frivillighetsprincip och förfalskning av certifikat.

I avsnitt tre framhålls aktörers ställningstaganden relativt lika de som presenteras i avsnitt två. Till exempel så presenteras även här staters vilja som orsak till att KP inte efterlevs liksom att staters vilja anses orsaka att KP inte uppnår den effekt som processen syftar till, vilket även presenterades i föregående avsnitt. I denna delfråga betonar dock många aktörer även andra orsaker till att KP inte efterlevs. Det vill säga att i detta avsnitt presenteras trots allt somliga orsaker som inte omtalats i föregående avsnitt. I avsnitt tre belyser aktörer bland annat kostnader, korruption och attityder som orsaker till att KP inte efterlevs. I avsnitt tre framställs även aktörernas uppfattningar om KP:s styrkor respektive svagheter, till skillnad från föregående avsnitt. Aktörernas åsikter om KP:s styrkor och svagheter varierar i och med att somliga av KP:s egenskaper kan tolkas som både styrkor och svagheter. Somliga av aktörerna anser till exempel att KP:s frivillighetskaraktär är en styrka medan andra aktörer menar att denna egenskap utgör en av KP:s svagheter. Därmed är inte alla granskade aktörer överens om att KP ska vara juridiskt bindande.

Aktörers ställningstaganden till den fjärde delfrågan innefattar främst betoning av staters ansvar. Ansvarstagande ställs dock även på företag och industrier. Det görs däremot ingen distinkt skillnad gällande ansvarskrävande för exporterande respektive importerande stater och företag. Det existerar inte heller någon betydande diskurs om relationen mellan stater och företag samt hur ansvarsutkrävande bör fördelas mellan dessa. Vidare betonas civilsamhällets och andra NGO:ers ansvar. Däremot är det förvånansvärt nog ingen aktör som betonar privatpersoners ansvar. Detta kan dock förklaras av att KP inte involverar privatpersoner. Utöver detta så är de granskade aktörerna överens om att KP kräver att samtliga åtgärder i KPCS implementeras korrekt av samtliga medlemsstater inklusive att åtgärder stärks genom de rekommendationer som gjorts. Detta för att KP ska lyckas få handeln av illegala konfliktdiamanter att upphöra.

Det är relativt få aktörer som diskuterar KP:s potential att föregå som modell att tillämpa för förhindrande av andra naturresursers konfliktfinansiering. De aktörer som tagit tillräcklig ställning till frågan samt varit värda att redovisa är Clive Wright och Virginia Haufler. Wright tycks vara den mest positiva av dem till KP:s potential att föregå som modell att tillämpas i syfte att förhindra konfliktfinansiering genom andra naturresurser. Wright erkänner dock även hinder till detta. Haufler framhåller däremot främst aspekter som påvisar att KP's design endast lämpar sig för diamanthandeln.

Det råder många likheter mellan flera aktörers ställningstaganden till KP men det finns även väsentliga skillnader. Olika aktörer framhåller till exempel olika medlemsstater som spoilers av KP. Detta kan dock förklaras av att ställningstaganden har gjorts vid olika datum. Till exempel så fokuserar rapporter från 2005 på Kongo som problemområde medan rapporter från 2006 framhåller Elfenbenskusten som exempel på KP:s misslyckande. Rapporter från de senaste åren, 2008 till 2010, betonar dock Venezuela och Brasilien som primära stater vilka inte åtföljer KP.

7.2 Avslutande diskussion

Underfrågorna kan uppfattas närliggande eftersom att aktörernas åsikter är genomgående lika på alla frågor. Diskussionsdelen kan därför tyckas upprepande och monoton att läsa. Detta är emellertid ett resultat av studien och dess material. Dessutom saknas ställningstaganden av somliga aktörer på vissa avsnitt eftersom att materialet från en del aktörer inte berör alla delfrågor. Vidare har frågeställningen vinklats till att beröra åsikter av olika aktörer från civilsamhället till följd av avsaknad av material från diamanthandeln och dess företag. Detta är likväl även resultat av studien samt valet av dess material.

De ståndpunkter som däremot faktiskt påvisas av denna studie kan förklaras av aktörernas olika intresse. De aktörer, mestadels medlemsstaterna, som främst upplyfter KP gör möjligtvis detta på grund av ekonomiskt intresse samt angelägenhet om att behålla suveränitet. Liknande motivering skulle kunna förklara företags och industriers attityder till KP. NGO:er har däremot, till skillnad från dessa aktörer, ingenting att förlora på påtryckningar gällande skärpta kontroller och starkare implementering av KPCS. Detta kan i samband med moraliskt drivet engagemang förklara dessa aktörers mer kritiska inställning som antyder att kimberleyprocessen kan förbättras samt att mer kan göras inom diamanthandeln för respekten av mänskliga rättigheter.

Referenser

Litteratur

Ad Hoc Working Group. *The Kimberley Process Certification Scheme Third Year Review*, (2006). pp. 1-94.

Bieri, Franziska. *From Blood Diamonds to the Kimberley Process, How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry*. Cornwall (2010). Ashgate Publishing Limited.

Burbank, Joelle. Fund For Peace, *The Effect of the Kimberley Process on Governance, Corruption, & Internal Conflict*. (2006). pp. 1-10.

Global Witness, PAC. *Loupe Holes, Illicit Diamonds in the Kimberley Process*. (2008).

Haufler, Virginia. *The Kimberley Process Certification Scheme: An innovation in Global Governance and Conflict Prevention*. Maryland (2010). pp. 403-416.

Kimberley Process Certification Scheme. pp. 1-16.

Muscarella Gooch, Tina. *Conflict Diamonds or Illicit Diamonds: Should the Difference Matter to the Kimberley Process Certification Scheme?* San Diego (2008). pp. 189-214.

Partnership Africa Canada, *Diamonds Without Borders: an assesment of the challenges of implementing and enforcing the Kimberley Process Certification Scheme*. (2010). pp. 1-23.

Smillie, Ian. *Assessment of the Kimberley Process in Enhancing Formalization and Certification in the Diamond Industry – Problems and Opportunities*. pp. 1-9.

Smillie, Ian. *Assessment of "Positive" Schemes to Enhance Formalization and Certification in the Diamond Industry*. pp. 1-9.

Smillie, Ian. *Blood on the Stone, Greed Corruption and War in the Global Diamond Trade*, London (2010). Anthem Press.

Taylor, Ian & Grant, J Andrew. *The Kimberley Process and the Quest for Clean Gems*. Nova Scotia (2004). pp. 385-401.

Zulu, C Leo & Wilson, A Sigismund. *Sociospatial geographics of civil war in Sierra Leone and the new global diamond order: is the Kimberley process the panacea?* Michigan (2009). pp. 1107-1130.

Wexler, Pamela. *An Independent Commissioned Review Evaluating the Effectiveness of the Kimberley Process*. Florida (2006). pp. 1-25.

Wexler, Lesley. *Regulating Resource Curses: Institutional Design and Evolution of the Blood Diamond Regime*. (2010). pp. 1717-1780.

World Diamond Council, *Fact Sheet (The Diamond Industry)*.

Wright, Clive. *Tackling Conflict Diamonds: The Kimberley Process Certification Scheme*. (2004). pp. 697-708.

Webbsidor och pdf-länkar

<http://www.amnesty.org/en/library/info/POL30/024/2006/en>

<http://www.globalwitness.org/library/kimberley-process-risk>

<http://www.globalwitness.org/library/loupe-holes-illicit-diamonds-kimberley-process>

http://www.kimberleyprocess.com/background/index_en.html

<http://www.responsiblejewellery.com/>

Samtliga är senast besökta 15/12 2011.